

ПО ВЪПРОСА ЗА САМОСТОЙНИЯ СТАТУТ НА ПАРТИЦИПИАЛНИТЕ ФОРМИ

ДЕСИСЛАВА ДИМИТРОВА

ПЛОВДИВСКИ УНИВЕРСИТЕТ „ПАИСИЙ ХИЛЕНДАРСКИ“

demincheva@gmail.com

Настоящото изследване си поставя за цел да разгледа причастията като самостоятелен лексемен клас с оглед на морфемния им строеж. Партиципиалните морфемни *-л* и *-н/-т* в структурата на т.нар. минали свършени деятелни и минали страдателни причастия се третираат като основни експликатори на резултативната и пасивната семантика. Споменатите морфемни са не само словообразователен сегмент в структурата на причастията, но и сигнализатор на граматична семантика. Това обстоятелство е съществен аргумент за изключването на причастията не само от вербалната, но и от адективната система (Куцаров/Kutsarov 2012). Представени са модели за морфемна сегментация на прилагателни, глаголи и причастия.

Ключови думи: причастия; глаголи; прилагателни имена; морфемна структура; самостоятелен лексемен клас

ON THE INDEPENDENT STATUS OF PARTICIPLES

DEISLAVA DIMITROVA

PAISII HILENDARSKI UNIVERSITY OF PLOVDIV

demincheva@gmail.com

The paper presents an account of participles as an independent class of lexemes on the basis of their morphemic structure. The participial morphemes *-л* and *-н/-т* in the structure of the so-called past perfect active and past passive participles are treated as primary expressors of resultative and passive semantics. These morphemes are not only word-forming segments but also indicators of grammatical semantics. This is an important argument for the exclusion of participles both from the verbal and from the adjectival system as proposed by Kutsarov (Куцаров/Kutsarov 2012). In addition, I present models for the morphemic segmentation of adjectives, verbs and participles.

Keywords: participles; verbs; adjectives; morphemic structure; independent lexical classes

Факт е, че резултативната семантика, почти без уговорки, се свързва аксиоматично с перфекта, третиран като темпорална грамема.

В най-ново време резултативността се осмисля от К. Куцаров като партиципиално значение. Той посочва категориите *залог* и *състояние (вид) на действието* като морфологични категории, типични за причастието, и точно те, както твърди авторът, са основен аргумент при легитимирането на партиципиалните форми като самостоен клас думи. Според изследователя в морфологичен аспект „**т.нар. категория на перфекта може да се изразява единствено в рамките на причастната система**“ (Куцаров/Kutsarov 2012: 49). Противопоставят се минали причастия, които експлицират значението на перфекта, и сегашните причастия. Вторите изразяват действителен атрибутивен признак, противоположен на перфектния. Корелативното формално-семантично противопоставяне изгражда морфологичната категория, наречена от К. Куцаров *състояние на действието*¹. „Граммемата **резултативност** изразява актуализиране, репродуциране в състояние на резултат на извършено в предходен момент действие, явяващо се атрибутивен признак на назовано понятие от съществително име: *заспаЛ студент, влязъл закон; изорана нива, разбит наркоканал*“ (Куцаров/Kutsarov 2019: 325). Като единствен формален показател Куцаров посочва морфемата *-л*. Значението *резултативност* според автора се изразява в най-чист вид, когато еловите форми са образувани от инфинитивни (аористни) глаголни основи от първо и второ спрежение (*писал, бул, ходил*), както и от свършени глаголни основи от трето спрежение (*изгледал, нарисувал*). К. Куцаров отбелязва правилно, че тези основи изразяват прекратеност, постигнатата цел на действието, а еловата морфема *-л* актуализира действието като резултат (пак там/ibid.). В границите на страдателната парадигма обаче авторът не открива маркер на резултативността. „Адективиращите морфемии *-м*, *-н* и *-т*“ според него са индикатори на страдателния залог. Отбелязва, че при пасивните причастия, образувани от свършени основи от първо и второ спрежение, опозицията резултативност ~ нерезултативност е възможна заради аористните основи на миналото страдателно причастие (*видим ~ видян, решим ~ решен*). Когато партиципиалните форми от страдателен залог са образувани от несвършени основи и/или от основи от трето спрежение, резултативната експликация на *-н/-т* причастието е едновременно извънконтекстова (*спускаем ~ спускан*), но и контекстово обусловена (в резултативен контекст). Посочвайки страдателните причастия единствено като имплицитно (контекстово) изразяващи резултативност, той обосновава нерезултативната им сигнализация със следните примери: *Сега имотът е продаван; Парите, държанци в къщи, се обезценяват*. След което подчертава, че в друг контекст „същите форми могат да представят събитието като резултат: *Имотът вече е продаван няколко пъти; Държаните под ключ пари са изчезнали*“ (Куцаров/Kutsarov 2019: 326). Изводът е, че значението *резултат от действие*, което се изразява в случаи на страдателнопричастна употреба, се обуславя от лексикални и/или синтактични средства.

Нерезултативността (авторът в скоби предлага и названието *продуктивност*) като грамема на морфологичната категория *състояние на действието* експлицира „вършещо се, произвеждащо се, креативно действие като атрибутивен признак на дадено явление от действителността, назовано от съществително име: *режеЩ инструмент; изучаем материал*“ (Куцаров/Kutsarov 2019: 323). Поставен е въпросът за същността на морфемата *-щ* – дали е единствено деривационна морфема, или едновременно с функцията си на словообразователен елемент има потенциала да експлицира и граматична семантика, т.е. да бъде релационна морфема. Ако се приеме за партиципиално словообразователна, т.е. немаркирана, изследователят отбелязва, че формите от типа *пишеЩ, режеЩ* би следвало да се квалифицират с термина *нерезултативност*. Обратно, ако се осмисли като граматична морфема, по-прецизна характеристика за формите би била *продуктивност*. Сегашните страдателни причастия от типа *регулируем* авторът посочва като немаркирани по състояние на действието, тъй като морфемата *-м* (*-им, -ем*) индикира значението *пасивност*.

Важно е да подчертаем, че К. Куцаров отчита специфичната семантика на *нерезултативните* (*продуктивните*) деятелни причастни грамеми с оглед на аспектуалната им релация. Континуативната семантика на простите несвършени глаголи (у автора – първични несвършени глаголи) допълва *нерезултативната* (*продуктивната*) експликация на сегашните деятелни причастия (*бягащ лекоатлет, носеща конструкция*) (Куцаров/Kutsarov 2019: 323). Итеративните (у автора – вторични имперфективни) основи, съдържащи „експлицитен континуативен маркер *-ва*“², отличаващ ги от „лексикално синонимните им свършени основи, обикновено модифицират *продуктивното действие на причастията като итеративно*. Това според автора е следствие на комбинацията от значенията – *континуативност + имперфективност* (изразявана от изходните свършени глаголи, от които са произведени имперфективите). К. Куцаров подчертава, че от свършени глаголни основи не могат да се образуват *нерезултативни деятелни причастия*.

Максималният брой словоформи, които може да образува съвременно българско причастие в границите на присъщите му морфологични категории *състояние на действието* и *залог*, са четири. Парадигмата на категорията *състояние на действието* (при причастията), в чиито граници се противопоставят акционно-резултативните форми, има следния вид:

управляващ ~ *управляваЛ* (в рамките на деятелния залог)
управляем ~ *управляван* (в рамките на страдателния залог).³

Авторът допълва нещо важно, а именно, че поради дефективния характер на партиципиалната парадигма четирите форми могат да образуват само причастията с имперфективна транзитивна основа.

Деепричастията от типа *четейки*, *вървейки* остават извън партиципиалната система, тъй като се отличават с неизменяемост. Аморфният им характер не позволява те да се третират еднотипно с клас думи като причастията.

От партиципиалната система са изключени и т.нар. минали несвършени деятелни причастия, тъй като: 1) нямат атрибутивна употреба (невъзможността им да се членуват неминуемо ги свързва с глагола); 2) нямат страдателни (пасивни) съответствия и „резултативни (при свършен вид), а това са типично причастни грамеми“ (Куцаров/Kutsarov 2019: 327); 3) не могат да се съчетават със специфичната форма *бих*, сигнализираща условно наклонение (*бих *четял*); 4) от спомагателните глаголи не могат да се образуват причастия, с което се установява глаголният характер на „еловите имперфектни форми *бил (е)*, *бъдел (е)*, *бивал (е)*, *щял (е)*, *нямало (е)*“, т.е. мястото на тези форми е в преизказната и конклузивната парадигма.

С изключването на деепричастието и т.нар. минало несвършено деятелно причастие българската партиципиална система придобива симетричен вид с двете сегашни (деятелно и страдателно) и с двете минали (свършено деятелно и страдателно) причастия.

Всъщност отделянето на причастията от глаголната парадигма не е резултат на импровизирана лингвистична идея. Още в най-древни времена, въз основа на някои теоретични постановки на Аристотел, александрийските граматичници създават същинското учение за частите на речта, а причастията се третират като самостоен клас думи. Видният представител на александрийската школа Аристарх Самотракийски разпределя думите в осем класа и посочва, че липсата при причастията на присъщите за глагола категории *лице* и *наклонение* е предпоставка за обособяването на партиципиалните форми като автономна част на речта (Кодухов/Koduhov 1974: 10–11). Разликата между глаголното и партиципиалното време, доловена от А. М. Пешковски, е съществен аргумент (релевантен и към съвременния етап от развитието на езика) за отделянето на причастията от глаголната парадигма. Изследователят посочва, че причастното време е „нетъждествено със значението време при глагола, но напълно аналогично с него“ (Пешковский/Peshkovskij 2001: 128).

Партиципиалните форми губят автономността си като лексемен клас в повечето разработки на руските езиковеди през XIX век. Дотогава причастията в руското езикознание се интерпретира като самостоятелна част на речта, като се следва античната и средновековната традиция. За първи път в руското езикознание причастията не намират място сред другите класове думи, а се разглеждат в раздела на глагола при бележития руски учен Ал. Хр. Востоков (вж. Востоков/Vostokov 1831: 4).

В периода на Българското възраждане книжовници, които приписват на причастията самостоятелен статут, са Неофит Бозвели и Е. Васкидович, Й.

Груев, Д. Манчов, Д. Войников (Вълчев/Valchev 2008). При И. Момчилов причастията са описани като самостоен клас думи, но и в раздела на глагола при всяко спрежение са дадени съответните причастия на спрегнатите глаголи (Момчилов/Momchilov 1988: 95).

До края на Възраждането формално-семантичният и класификационният статус на причастията остава неизяснен. Повечето граматисти описват само деепричастията и сегашното деятелно причастие, а еловите форми се осмислят като глаголи. Едва в средата на XIX век започват да се разглеждат миналите деятелни и страдателни причастия – за първи път от Й. Груев.

В съвременните български граматики причастията се интерпретират като нелични/неспрегаеми глаголни форми. Със статията на Хр. Първев „Черти от семантичната характеристика на причастията в съвременния книжовен български език“ (1969) обаче се набелязват проблеми, които са в основата на преосмислянето на българската партиципиална система. Причастията се открояват с „достатъчно своеобразни черти, които наред със структурно-морфологичните и синтактично-стилистичните особености оформят една твърде самостоятелна система вътре в пределите на глаголното спрежение“ (Първев/Parvev 1969: 113). Хр. Първев посочва хибридният характер на причастията, който се обуславя от факта, че те притежават специфики, които ги сближават с прилагателните имена (категориите *род, число, определеност*) и с глагола (категориите *залог, вид, време, преходност – непреходност*). Именно морфологичният критерий според К. Куцаров има решаващо значение за обособяването на причастията като самостоен клас думи, и по-конкретно присъщите на партиципиалните форми категории *залог* и *състояние на действието*. Хр. Първев набелязва и други особености, отдалечаващи причастията от системата на глагола (без т.нар. минало несвършено деятелно причастие, което, както стана ясно, не е същинска партиципиална форма): „Приемането на всички граматични категории, присъщи на прилагателните имена, както и свързаните с тези категории флективни показатели – отбелязва изследователят – води до пълно формално (с оглед на флексията) приобщаване на причастията към прилагателното име като част на речта“ (Първев/Parvev 1969: 114). Следва изводът, че подобно приобщаване на партиципиалните форми към глаголният клас не се наблюдава поради факта, че причастията приемат само някои (при това частично) вербални категории. В допълнение авторът изтъква, че свързването с глагола се осъществява посредством „структурни и семантични средства“ (пак там/ibid.), които се отнасят до основата, или без наличие на флективен маркер. Според Хр. Първев това обстоятелство е причина при адекватация да се замъгли преценката за това дали функциониращата самостоятелно форма се е трансформирала в прилагателно име, или не.⁴ Възможността на причастията да се субстантивират, от друга страна, също в голяма степен ги отдалечава от парадигмата на глагола.

Важно заключение, до което достига Хр. Първев, е, че за граматическото време при причастията би могло да се говори единствено от гледна точка на момента на говорене, който се изразява обаче от глагола сказуемо в главното изречение.

Напълно подкрепяме казаното от Хр. Първев, а именно, че по отношение на флективните показатели причастията се приобщават към прилагателните имена. В структурно отношение обаче партиципиалните форми включват морфеми, отличаващи ги не само от адективите, но и от останалите лексемни класове. От една страна, причастията се изменят флективно по род, число и определеност като прилагателните имена (срв.: *заспал-О-ТО* и *леден-О-ТО*, *заспал-А-ТА* и *леден-А-ТА*, *заспал-И-ТЕ* и *леден-И-ТЕ*), но от друга страна, са образувани от вербална основа като глаголите (*говори-лите* и *говори-ха*). Нашето мнение е, че наличието на глаголна основа в морфоструктурата на партиципиалните форми не е основателен аргумент за включването им в глаголната парадигма, тъй като и други части на речта съдържат глаголни основи (срв.: *говори-телката*, *дари-тели* – съществителни имена; *дари-телско*, *преподава-телски* – прилагателни имена). Не е коректно и причисляването на причастията към класа на адективите, тъй като суфиксалният инвентар на прилагателните имена е доста разнообразен, докато причастията не разполагат с такъв. Срв.: прилагателни имена: *свет-ъл*, *глад-ък*, *вед-ър*, *шир-ок*, *гърб-ав*, *блуд-кав*, *крил-ат*, *кич-ест*, *камен-ист*, *скок-лив*, *памет-лив*, *лед-ен*, *син-овен*, *лек-овит*, *внима-телен*, *бащ-ин*, *дяд-ов*, *мам-ин*, *мор-ски*, *вълч-и*, *смисл-ов*, *ред-ови*, *поет-ичен*, *грамат-ически* и др.⁵ Причастия: *заспа-л*, *проходи-л*, *пречупи-л*, *изгледа-н*, *обу-т*, *откъсна-т* и др. Партиципиалните форми се диференцират от всички други лексемни класове по морфемите *-л* (за аористните деятелни причастия) и *-н/-т* (за аористните страдателни причастия), които имат особен статут. Тези елементи функционират едновременно като суфикси (деривационни морфеми), с помощта на които от аористна глаголна основа се образува причастие, и като флексии (релационни морфеми), индикиращи граматикализираните значения *резултативност* и *пасивност*. Според Кр. Алексова еловата морфема експлицира перфектност (т.е. резултативност – бел. моя – Д.Д.) само когато е част от състава на перфектните форми. Идентично е схващането ѝ и по отношение на морфемата *-н/-т*. Изследователката уточнява, че страдателно залогово значение (пасивно) се изразява, когато причастие, образувано с морфемата *-н/-т*, е част от композираните глаголни форми (Алексова/Aleksova 2012: 80). Подобна позиция отстояват повечето лингвисти, тъй като в българското езикознание се разглеждат аналитични глаголни форми от типа *гледал е*, *счупен е*, а не се подхожда към причастията като към самостоен клас думи. Въсъщност, ако миналите деятелни и миналите страдателни причастия се легитимират като самостоятелна част на речта (независима от глагола), ще отпадне и необходимостта морфемите *-л*, *-н*, *-т* да се третираат веднъж като суфикси,

неизразяващи резултативност/пасивност, когато са в атрибутивна употреба, и друг път като морфеме, експлициращи споменатите граматични значения, когато са съставна част от сложната глаголна форма. Партиципиалните морфеме ще се разглеждат винаги като маркери на резултативна (-л)⁶ или пасивна (-н, -т) семантика без оглед на употребата – именна или глаголна. Това обстоятелство би прецизирало морфемната сегментация на причастията, които безспорно се отличават граматически и по морфемния си строеж, при това както от глаголите, така и от прилагателните имена.

И в други наши разработки сме отбелязвали, че партиципиалните морфеме -л, -н/-т не могат да се определят в идеалния смисъл нито като суфикси (деривационни морфеме), нито като флексии (морфеме с граматично значение). Те са едновременно словообразуващи и формообразуващи морфеме (функционират като формални маркери на значенията *резултативност* и *пасивност*). С оглед на това за назоваването им смятаме, че е релевантен терминът суфиксоид. Заели сме го от Кр. Чакърова. С него изследователката именува морфемата -ва (и аломорфите ѝ), с която се образуват итеративните глаголи – *препис-ва-м*, *куп-ува-м*, *дар-ява-м*, *прочит-а-м* и др. Тези морфеме (в посочените примери – *-ва*, *-ува*, *-ява*, *-а*) съдържат темафикса на трето спрежение или напълно съвпадат с него. В този смисъл същността им е класификационна, но от друга страна, е и релациона, тъй като експлицират и граматичното значение *повторителност* (срв.: *препиша* – *препис-ва-м*, *купя* – *куп-ува-м*) (Чакърова/Chakarova 2019).

За да онагледим сходствата и различията на аористните причастия, аористните глаголни форми и прилагателните имена, ще представим няколко модела за морфемна сегментация с оглед на отделните лексемни класове⁷:

аористни причастия: префикс (+/-)⁸ + корен + темафикс + **суфиксоид** + темафикс на стара дълга адективна основа (+/-) + флексии за род, число, определеност (+/-);

- *пре-пис-а-л-и-ят* – префикс + корен + темафикс + **суфиксоид** за образуване на аористно деятелно причастие, експлициращ значението *резултативност* + темафикс + флексия за определеност;

- *пре-пис-а-н-и-ят* – префикс + корен + темафикс + **суфиксоид** за образуване на аористно страдателно причастие, експлициращ значението *пасивност* + темафикс + флексия за определеност;

аористни глаголни форми: префикс (+/-) + корен + темафикс + флексии за свидетелственост (+/-), лице, число (+/-);

- *пре-пис-а-х-ме* – префикс + корен + темафикс + свидетелска флексия + флексия за 1 л., мн.ч.;

прилагателни имена: частица морфема (+/-) + префикс (+/-) + корен + темафикс (+/-) + суфикс/и (+/-) + темафикс на стара дълга основа (+/-) + флексии за род, число, определеност (+/-);

качествени: *по-при-чуд-лив-и-ят* – частица морфема + префикс + корен + суфикс + темафикс + флексия за определеност;

относителни, съдържащи глаголна основа: *пис-а-тел-ск-о-то* – корен + темафикс на стара инфинитивна основа + суфикс за образуване на съществителни имена + суфикс за образуване на прилагателни имена + флексия за ср.р. + флексия за определеност.

Проведените наблюдения сочат, че към причастията следва да се подхожда като към лексеми със самостоятел статут. Макар да споделят някои специфики на глаголите и прилагателните имена, партиципиалните форми се открояват както по морфемния си строеж, така и по граматичните значения, които експлицират.

БЕЛЕЖКИ / NOTES

¹ Авторът уточнява, че квалификацията „състояние на действието“, с която той предпочита да обозначи категорията, присъства в описанието на т.нар. перфектни времена при изследователи като М. Янакиев, В. Маровска, Ю. С. Маслов.

² Според Кр. Чакърова по-прецизен би бил терминът *суфиксоид*, тъй като с него се обозначава двояката функция на морфемата, която маркира граматичното значение *итеративност*, от една страна, а от друга – подобно на суфиксите участва в деривационния процес (без обаче да „променя лексикалното значение на изходните глаголи“ (Чакърова/Chakarova 2019: 44).

³ Според автора изразяването на категорията *състояние на действието* в рамките на страдателния залог е маргинално.

⁴ Авторът представя и случаи на омонимия. Например *преграден* (прил. от *преграда*) и *преграден* (мин. страдателно причастие от *прегражда*).

⁵ Ст. Стоянов представя детайлно българските суфикси в граматиката си (вж. Стоянов/Stoyanov 1964).

⁶ С изключение на случаите, в които съвпадат формално с преизказните и умозаключителните форми.

⁷ Сходствата и различията между причастията и глаголните форми са представени чрез членувани форми при причастията и чрез аористни форми за мн.ч. при глагола (а не с основните им форми), тъй като по този начин се набелязват повече граматични значения, които могат да се изразят флективно. Например изразяване на определеност посредством членната морфема при причастията, от една страна, и липса на такава морфема при глаголите, от друга. Именно на базата на разликата в изразяваните граматични значения причастията, глаголите и прилагателните имена се обособяват в отделни лексемни класове.

⁸ Обозначението (+/-) означава, че лексемата може да съдържа дадената морфема, но може и да не я съдържа.

ЛИТЕРАТУРА

Алексова 2012: *Алексова, Кр.* Отношението граматично значение : граматичен суфикс в синтетичната глаголна словоформа в съвременния български език. – В: Маровска, В., Кр. Чакърова, К. Куцаров, М. Павлова (ред.). *Езикът на времето. Сборник с доклади по случай 70-годишния юбилей на*

- проф. д.ф.н. Иван Куцаров. Пловдив, Университетско издателство „Паисий Хилендарски“, с. 75–92.
- Востоков 1831: *Востоков, А. Х.* Русская грамматика. Санкт Петербург, Типография И. Глазунова.
- Вълчев 2008: *Вълчев, Б.* Възрожденските граматика на българския език. София, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“.
- Кодухов 1974: *Кодухов, В. И.* Общее языкознание. Москва, Высшая школа.
- Куцаров 2012: *Куцаров, К.* Българското причастие. Пловдив, Университетско издателство „Паисий Хилендарски“.
- Куцаров 2019: *Куцаров, К.* Българските лексемни класове и учението за частите на речта. Дисертация за придобиване на научната степен „доктор на науките“. Ръкопис.
- Момчилов 1988: *Момчилов, И.* Граматика на новобългарския език. Под ред. на Хр. Първев, В. Станков, В. Попова, Т. Бехар. Фототипно издание. София, Наука и изкуство.
- Пашов 1989: *Пашов, П.* Практическа българска граматика. София, Народна просвета.
- Пешковский 2001: *Пешковский, А. М.* Русский синтаксис в научном освещении. 8-е изд. Москва, Языки славянской культуры.
- Първев 1969: *Първев, Хр.* Черти от семантичната характеристика на причастията в съвременния книжовен български език. – *Български език*, № 2, с. 113–121.
- Стоянов 1964: *Стоянов, Ст.* Граматика на българския книжовен език. Фонетика и морфология. София, Наука и изкуство.
- Чакърова 2019: *Чакърова, Кр.* За един специфичен казус в съвременното българско словообразуване. – В: *Научни трудове на Съюза на учените в България, Пловдив*. Серия А. Обществени науки, изкуство и култура, 5, с. 41–44.

REFERENCES

- Aleksova 2012: *Aleksova, Kr.* Otnoshenieto gramatichno znachenie : gramatichen sufiks v sintetichnata glagolna slovoforma v savremenniya balgarski ezik. – In: V. Marovska, Kr. Chakarova, K. Kutsarov, M. Pavlova (red.) *Ezikat na vremeto. Sbornik s dokladi po sluchay 70-godishniya yubiley na prof. d.f.n. Ivan Kutsarov*. Plovdiv, Universitetsko izdatelstvo “Paisii Hilendarski”, s. 75–92.
- Chakarova 2019: *Chakarova, Kr.* Za edin spetsifichen kazus v savremennoto balgarsko slovoobrazuvane. – In: *Nauchni trudove na Sayuza na uchenite v Bulgaria, Plovdiv*. Seriya A. Obshtestveni nauki, izkustvo i kultura, 5, s. 41–44.
- Koduhov 1974: *Koduhov, V. I.* Obshechee jazykoznanie. Moskva, Vysshaja shkola.
- Kutsarov 2012: *Kutsarov, K.* Balgarskoto prichastie. Plovdiv, Universitetsko izdatelstvo “Paisii Hilendarski”.
- Kutsarov 2019: *Kutsarov, K.* Balgarskite leksemni klasove i uchenieto za chastite na rechta. Disertatsiya za pridobivane na nauchnata stepen “doctor na naukite”. Rakopis.

- Momchilov 1988: *Momchilov, I.* Gramatika na novobalgarskiya ezik. Pod red. na Hr. Parvev, V. Stankov, V. Popova, T. Behar. Fototipno izdanie. Sofia, Nauka i izkustvo.
- Parvev 1969: *Parvev, Hr.* Cherti ot semantichnata karakteristika na prichastiyata v savremenniya knizhoven balgarski ezik. – *Balgarski ezik*, N 2, s. 113–121.
- Pashov 1989: *Pashov, P.* Prakticheska balgarska gramatika. Sofia, Narodna prosveta.
- Peshkovskij 2001: *Peshkovskij, A. M.* Russkij sintaksis v nauchnom osveshhenii. 8-e izd. Moskva, Jazyki slavianskoj kul'tury.
- Stoyanov 1964: *Stoyanov, St.* Gramatika na balgarskiya knizhoven ezik. Fonetika i morfologiya. Sofia, Nauka i izkustvo.
- Valchev 2008: *Valchev, B.* Vazrozhdenskite gramatiki na balgarskiya ezik. Sofia, Universitetsko izdatelstvo “Sv. Kliment Ohridski”.
- Vostokov 1831: *Vostokov, A. H.* Russkaja grammatika. Sankt Peterburg, Tipografija I. Glazunova.

✉ *Ac. д-р Десислава Димитрова*
Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“
ул. „Цар Асен“ 24, 4000 Пловдив, България

✉ *Assist. Prof. Desslava Dimitrova, PhD*
Paisii Hilendarski University of Plovdiv
24, Tsar Asen St., 4000 Plovdiv, Bulgaria